

Економічні науки

УДК 368

Севастьяненко Олена Володимирівна

*старший викладач кафедри адміністративного,
фінансового та інформаційного права
Державний торговельно-економічний університет*

Sevastianenko Olena

*Senior Lecturer at the Department of Administrative,
Financial and Information Law
State University of Trade and Economics*

Смородіна Діана Сергіївна

*студентка кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права
Державного торговельно-економічного університету*

Smorodina Diana

*Student of the Department of International, Civil and Commercial Law
State University of Trade and Economics*

**ГАРМОНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО
ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ PEPs З МІЖНАРОДНИМИ
СТАНДАРТАМИ: БАНКІВСЬКИЙ АСПЕКТ
HARMONISATION OF UKRAINIAN LEGISLATION ON FINANCIAL
MONITORING OF PEPs WITH INTERNATIONAL STANDARDS:
BANKING ASPECT**

Анотація. Вступ. Україна на шляху до євроінтеграції має певні зобов'язання, які є необхідними для вступу в ЄС, зокрема у сфері запобігання корупції. У жовтні 2023 року було прийнято Закон №3419-IX для посилення фінансового моніторингу політично значущих осіб (PEPs),

який є частиною зусиль з гармонізації українських стандартів у сфері боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму з міжнародними вимогами, зокрема стандартами FATF та Директивою ЄС 2015/849. Одним з основних аспектів цього процесу є забезпечення ефективного фінансового моніторингу PEPs з боку банків, що становить виклик через складність і мінливість фінансових операцій високопосадовців та пов'язаних осіб. Таким чином проблематика впровадження банками ефективних інструментів фінансового моніторингу PEPs є актуальною та потребує дослідження.

Мета. Метою статті є всебічне дослідження національного законодавства на предмет гармонізації зі світовими стандартами, щодо фінансового моніторингу політично значущих осіб, і зокрема процес імплементації цих практик у внутрішні політики банків, які є основним суб'єктом фінансового моніторингу PEPs.

Матеріали і методи. У статті аналізуються кроки, які вживаються задля гармонізації українських стандартів з міжнародними, а також проблеми, з якими стикаються українські банки під час впровадження цих стандартів. Розглянуто зміни внесені до Закону про ПБК/ФТ Законом від 17.10.2023 № 3419-IX, рекомендації НБУ щодо застосування ризик-орієнтованого підходу та необхідність модернізації внутрішніх процедур банків, а також положення і постанови, що стосуються питань взаємодії з банками щодо виконання функції фінансового моніторингу.

Результати і перспективи. Банки в Україні стикаються з рядом викликів при впровадженні міжнародних стандартів фінансового моніторингу PEPs. Зокрема, банки зобов'язані дотримуватися міжнародних стандартів управління ризиками, включаючи впровадження динамічних систем управління ризиками та оновлення внутрішніх політик

для ідентифікації та моніторингу PEPs. Основною проблемою є надмірний формалізм та недостатня адаптація до ризик-орієнтованого підходу, що створює труднощі для ефективного фінансового моніторингу. НБУ активно рекомендує банкам удосконалювати скорингові процедури та проводити навчання персоналу. Перспективи подальших досліджень включають модернізацію банківських процедур та інтеграцію сучасних технологій для ефективного виявлення і оцінки ризиків, пов'язаних з PEPs. Для досягнення гармонізації з міжнародними стандартами необхідна систематична робота всіх учасників фінансового ринку, включаючи регулятора, банки та їхніх працівників. Спільні зусилля сприятимуть підвищенню ефективності фінансового моніторингу та протидії фінансовим злочинам.

Ключові слова: фінансовий моніторинг, політично значущі особи, PEPs, банківська сфера, міжнародні стандарти FATF, європейська інтеграція, гармонізація законодавства.

Summary. Introduction. On its way to European integration, Ukraine has certain obligations that are necessary for accession to the EU, in particular in the area of corruption prevention. In October 2023, Law No. 3419-IX was adopted to strengthen the financial monitoring of politically exposed persons (PEPs), which is part of the efforts to harmonise Ukrainian anti-money laundering and counter-terrorist financing standards with international requirements, in particular FATF standards and EU Directive 2015/849. One of the key aspects of this process is to ensure effective financial monitoring of PEPs by banks, which is challenging due to the complexity and variability of financial transactions of PEPs and related parties. Thus, the issue of implementing effective financial monitoring tools for PEPs by banks is relevant and requires research.

Purpose. The purpose of the article is a comprehensive study of national legislation for harmonisation with international standards on financial monitoring of politically exposed persons, and in particular the process of implementing these practices in the internal policies of banks, which are the main subject of financial monitoring of PEPs.

Materials and Methods. The article analyses the steps being taken to harmonise Ukrainian standards with international ones, as well as the challenges faced by Ukrainian banks in implementing these standards. The article considers the amendments made to the AML/CFT Law by the Law of 17.10.2023 No. 3419-IX, the NBU's recommendations on the application of a risk-based approach and the need to modernise banks' internal procedures, as well as regulations and resolutions relating to interaction with banks in the performance of the financial monitoring function.

Results and discussion. Banks in Ukraine face a number of challenges in implementing international standards for financial monitoring of PEPs. In particular, banks are required to comply with international risk management standards, including the implementation of dynamic risk management systems and updating internal policies to identify and monitor PEPs. The main problem is excessive formalism and insufficient adaptation to a risk-based approach, which creates difficulties for effective financial monitoring. The NBU actively encourages banks to improve their scoring procedures and conduct staff training. Prospects for further research include the modernisation of banking procedures and the integration of modern technologies to effectively identify and assess risks associated with PEPs. Achieving harmonisation with international standards requires systematic work by all financial market participants, including the regulator, banks and their employees. Joint efforts will help to improve the effectiveness of financial monitoring and countering financial crimes.

Key words: *financial monitoring, politically exposed persons, PEPs, banking sector, international FATF standards, European integration, harmonisation of legislation.*

Постановка проблеми. Приведення норм українського законодавства щодо фінансового моніторингу політично значущих осіб (politically exposed persons – PEPs) до міжнародних стандартів є критично важливим для запобігання відмиванню грошей і фінансуванню тероризму. Україна, як країна, що активно інтегрується в європейські та світові економічні структури, повинна адаптувати своє законодавство відповідно до рекомендацій Групи розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) та Директиви ЄС 2015/849. Одним з ключових аспектів цього процесу є забезпечення ефективного фінансового моніторингу PEPs з боку банківських установ, що є викликом через складність і динамічність фінансових операцій високопосадовців і пов'язаних з ними осіб. Прийняття відповідної законодавчої бази є умовою вступу України до ЄС та отримання фінансової допомоги від МВФ. У зв'язку з цим 17 жовтня 2023 року Верховною Радою було прийнято Закон №3419-ІХ, метою якого є приведення українського законодавства до вищезазначених міжнародних стандартів щодо PEPs. Відповідність українського законодавства цим стандартам і зокрема імплементація дієвих інструментів щодо фінансового моніторингу PEPs у роботу банків є актуальною проблемою, що потребує детального аналізу та дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналізуючи сучасний стан проблеми, слід зазначити, що банківський аспект впровадження міжнародних практик щодо фінансового моніторингу PEPs є ще не достатньо розкритим саме у науковій літературі з огляду на зміни до законодавства, які були прийняті лише наприкінці 2023 року. Цій тематиці

присвятили свої роботи, такі науковці, як Лазур Я.В., Шевченко М.В., Вовчак О. Д., Єндоренко Л. О. та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Серед завдань даної статті можемо виокремити такі: аналіз відповідності українського законодавства щодо фінансового моніторингу PEPs міжнародним стандартам; виявити основні проблеми та прогалини в українському законодавстві, що перешкоджають ефективному фінансовому моніторингу; дослідити практичний досвід українських банків щодо моніторингу PEPs. Таким чином, стаття має на меті всебічно дослідити проблему фінансового моніторингу PEPs в Україні, приділяючи велику увагу впровадженню відповідних інструментів та механізмів у банківський сектор.

Виклад основного матеріалу. Закон №3419-IX про внесення змін до Закону про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (далі – Закон ПВК/ФТ) щодо посилення фінансового моніторингу політично значущих осіб (PEPs) було ухвалено Верховною Радою України 17 жовтня 2023 року. Метою законопроекту є приведення національного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів у сфері боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму, зокрема стандартів FATF і Директиви ЄС 2015/849. Основним нововведенням законопроекту є статус PEP, який не обмежується часовими рамками [1]. Це означає, що особи, які займали високі державні посади, залишаються під фінансовим моніторингом навіть після завершення їхніх повноважень.

Ці положення існували в нашому законодавстві і раніше, але зазнавали значних змін і перетворились на «футбольний м'яч» для народних депутатів. У 2015 році було прийнято закон згідно з яким статус

РЕР зберігався лише 3 роки після звільнення з посади, а вже у 2019 році цю норму було скасовано, і термін був необмеженим. У 2022 році народні депутати знову проголосували за обмеження статусу РЕР часовим проміжком на три роки після звільнення з посади. Такі політичні рішення викликали обурення суспільства та наших європейських колег [2]. Зараз же ми знов повертаємось до того правового регулювання, якого від нас вимагають умови вступу до ЄС та стандарти FATF. В контексті цієї норми в європейських виданнях існує вислів «once a PEP – forever a PEP». Але це не означає «довічний статус РЕР», скоріше ідея закладена в цю норму передбачає саме ризик-орієнтований підхід, за якого особа здійснюючи фінансові операції протягом тривалого часу, вже не будучи у статусі РЕР, не викликати підозри, у такому випадку ризики щодо неї будуть оцінені як мінімальні.

Для початку перемовин про вступ в ЄС Україна мала виконати 7 кроків, які б розблокували доступ до таких перемовин. Зокрема, у своєму звіті щодо оцінки 7 кроків, які Україна має виконати, щоб перейти до етапу перемовин про вступ, за 2023 рік Єврокомісія зазначає, що крок щодо відповідності законодавства вимогам FATF є виконаним, але попри це оцінка комісії жодним чином не може передбачити оцінку Moneyval [3, с. 10].

Однією із досить спірних ідей було створення державного реєстру РЕР. Така ініціатива отримала негативні відгуки від ЄС та МВФ, бо створення такого реєстру суперечить міжнародним стандартам, зокрема рекомендаціям FATF, які не підтримують створення державних реєстрів публічних діячів через високий корупційний ризик і дискреційні повноваження органу, що буде керувати цим реєстром. Крім того, в реєстр не можуть бути включені близькі родичі та пов'язані особи, що створює можливість для зловживань. Варто зазначити, що навіть при наявності

такого реєстру, банки повинні використовувати інші джерела інформації, щоб забезпечити належний моніторинг РЕР. Існують також спори щодо того, чи не порушуватиме наявність такого реєстру законодавство про персональні дані.

Як зазначає, Дар'я Каленюк, виконавча директорка Центру протидії корупції, стандарти FATF стосовно публічних діячів працюють таким чином, що кожна країна має встановлювати високий ризик для клієнтів, які є або національними публічними діячами, або іноземними публічними діячами, або публічними діячами міжнародних організацій [2]. Тому якщо дивитись зі сторони, де національні публічні діячі України будуть відкривати певні рахунки у європейських банках як би їм не хотілось вони все одно будуть підлягати посиленому фінансовому моніторингу з боку цих установ.

Основною проблемою, яка існує у розрізі ефективного фінансового моніторингу РЕРs є імплементація міжнародних практик українськими банківськими установами. Часто вони підходять до цього з використанням надмірного формалізму, не застосовуючи ризик-орієнтованого підходу, що створює труднощі для держслужбовців. Це питання потребує не тільки вдосконалення нормативної бази відповідно до стандартів FATF та ЄС, але й кращої імплементації інструментів фінмоніторингу самими банками.

В свою чергу, на допомогу із впровадженням міжнародних стандартів до банківського сектору приходять регулятор, яким являється НБУ. Зокрема, банки та небанківські установи повинні мати ефективну систему управління ризиками, що матиме на меті оперативне реагування та аналіз інформації щодо РЕРs та на основі ґрунтовної перевірки інформації вживати необхідних заходів щодо цієї категорії клієнтів.

У своєму листі від 06 лютого 2024 року НБУ підкреслює, що призначення високого рівня ризику всім клієнтам, які належать до

категорії РЕР, або відмова у встановленні ділових відносин лише через те, що особа займає публічну посаду, не відповідає принципам ризик-орієнтованого підходу. Такий підхід суперечить Закону ПВК/ФТ. Таким чином, фінансові установи мають оновити або розробити ефективні скорингові процедури, що дозволять ефективно оцінювати ризик клієнтів, включаючи РЕР.

У вищезазначеному листі НБУ, зокрема, надав рекомендації для фінансових установ з метою забезпечення належного застосування ними ризик-орієнтованого підходу щодо РЕР, серед яких:

- оновлення політики та внутрішніх документів з питань фінмоніторингу, які міститимуть чітку методологію виявлення приналежності клієнта до категорії РЕР, оцінки ризику ділових відносин з таким клієнтом;

- покращити наявну скорингову ризик-модель оцінки ризику ділових відносин з клієнтами, включаючи РЕР, яка додатково міститиме в тому числі критерії ризиків, розроблені СПФМ самостійно, що пов'язані, наприклад, з обсягом повноважень під час виконання публічних функцій; рівнем впливу тощо

- звертати особливу увагу на критерії, що характеризуються високим ризиком корупції та обов'язково враховувати їх під час оцінки ризику ділових відносин з РЕР;

- автоматизоване виявлення осіб які можуть бути класифіковані як РЕР.

Також, НБУ наголосив на потребі у проведенні навчання працівників щодо застосування ризик-орієнтованого підходу до обслуговування клієнтів, включаючи РЕР [4].

Важливо зазначити, що від суб'єктів фінансового моніторингу вимагається не лише перевірка статусу РЕР під час першої взаємодії з

клієнтом, а й регулярна перевірка для переконання, чи не припинили вони вже бути PEP. Це вимога, яка спрямована на посилення та вдосконалення процедур фінансового моніторингу, який потребує регулярної оновлення інформації про клієнтів банку. Тому під час контакту з клієнтами банківські менеджери періодично пропонують заповнити анкету-опитувальник для оновлення даних.

Говорячи про відповідальності банків у сфері взаємодії з PEPs постановою Правління НБУ від 15.06.2023 №74 були внесені зміни до Положення НБУ №65 щодо здійснення банками фінансового моніторингу, згідно з якими банки повинні забезпечувати належне застосування ризик орієнтованого підходу до встановлення ділових відносин/під час обслуговування клієнтів, які є PEPs, з метою присвоєння їм обґрунтованого рівня ризику, унеможливлення безпідставної відмови таким клієнтам у проведенні фінансових операцій та/або встановленні (продовженні) ділових відносин. У разі неналежного застосування до клієнтів, які є PEPs, ризик-орієнтованого підходу, банки несуть відповідальність у вигляді накладення штрафу [6]. Наприклад, у нещодавно опублікованій статті НБУ зазначається, що на АБ «УКРГАЗБАНК» накладено штраф у розмірі 500 000,00 грн за порушення вимог пункту 16-1 додатка 9 до Положення № 65, що полягає в незабезпеченні банком належного застосування ризик-орієнтованого підходу до встановлення ділових відносин/під час обслуговування клієнтів, які є PEP's [7]. Наразі застосування таких заходів впливу не є чисельним, але це не означає, що ситуація може змінитись в гіршу сторону.

Постановою Правління НБУ від 21 червня 2023 року №80 затверджено зміни до «Положення про застосування Національним банком України заходів впливу». НБУ переглянуто та актуалізовано підходи щодо застосування штрафів до банків за ключові порушення, зокрема, у сфері

фінансового моніторингу. Таким чином, було збільшено граничний розмір штрафу за неналежне застосування до клієнтів, які є PEPs, ризик-орієнтованого підходу до 10 млн грн [8].

Виходячи з аналізу ситуації та кількості застосованих регулятором заходів впливу, станом на 2024 рік у процентному співвідношенні до інших порушень, які вчиняються банками, порушення щодо неналежного застосування ризик-орієнтованого підходу до PEPs складають дуже маленьку частину. Це можна пояснити і тим, що численні банки просто відмовляються обслуговувати таких клієнтів, замість того, щоб належним чином оптимізувати свої процедури управління ризиками.

Окрім НБУ, регулятором у сфері фінансового моніторингу є Державна служба фінансового моніторингу. Прогнозовано, що у зв'язку із початком налаштуванням банків на рейки міжнародних стандартів щодо фінансового моніторингу політично значущих осіб з 2023 року, може збільшитись кількість скарг на суб'єкти фінансового моніторингу до регулятора на порушення чинного законодавства щодо PEPs. Для уникнення цієї ситуації, банківські установи мають належним чином оновити та максимально автоматизувати свої системи управління ризиками, задля уникнення застосування заходів впливу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Впровадження міжнародних стандартів управління ризиками, зокрема щодо ПЕП, є ключовим етапом для українських банків у зміцненні систем фінансового моніторингу. Національний банк України активно сприяє цьому процесу, видаючи рекомендації щодо застосування ризик-орієнтованого підходу та розробки відповідних внутрішніх політик.

Важливим кроком є модернізація політик та внутрішніх процедур банків з метою їх адаптації до міжнародних стандартів FATF та вимог ЄС. Це передбачає не лише узгодження з нормативними актами, але й

інтеграцію сучасних технологій для ефективного виявлення та оцінки ризиків.

Таким чином, активне впровадження міжнародних стандартів управління ризиками РЕР є стратегічним напрямком для українських банків, що вимагає комплексного підходу, включаючи оновлення процедур, впровадження сучасних технологій та систематичне навчання персоналу та залучення всіх учасників, від регулятора до працівників банків, для спільної роботи над вдосконаленням процесів і заходів протидії фінансовій злочинності.

Література

1. Про внесення змін до Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення" щодо політично значущих осіб: Закон України від 17.10.2023 № 3419-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3419-20#Text> (дата звернення: 21.05.2024).

2. Пожиттєві РЕРи: антикорупційна необхідність, чи удар по держслужбі? *Центр економічної стратегії*. 2023. URL: <https://ces.org.ua/peps-podcast/> (дата звернення: 24.05.2024).

3. Comission Staff Working Document Ukraine 2023 Report Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions 2023 Communication on EU Enlargement policy 08.11.2023. *European Commission*. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_699%20Ukraine%20report.pdf (дата звернення: 21.05.2024).

4. Про надання роз'яснень та рекомендацій з питань фінансового моніторингу: Лист НБУ від 06.02.2024 № 25-0005/9103. *Національний банк*

України: вебсайт. 2024. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Notice_06022024_9103 (дата звернення: 24.05.2024).

5. Про внесення змін до Положення про здійснення банками фінансового моніторингу: Постанова Правління НБУ від 15.06.2023 року №74. *Національний банк України: вебсайт.* 2023. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_15062023_74 (дата звернення: 25.05.2024).

6. Національний банк у березні застосував до двох банків та десяти небанківських фінансових установ заходи впливу за порушення у сфері фінмоніторингу та валютного законодавства. *Національний банк України: вебсайт.* 2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-u-berezni-zastosuvav-do-dvoh-bankiv-ta-desyati-nebankivskih-finansovih-ustanov-zahodi-vplivu-za-porushennya-u-sferi-finmonitoringu-ta-valyutnogo-zakonodavstva> (дата звернення: 23.05.2024).

7. Про затверджено Змін до Положення про застосування Національним банком України заходів впливу: Постанова Правління НБУ від 21 червня 2023 року № 80. *Національний банк України: вебсайт.* 2023. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_21062023_80 (дата звернення: 24.05.2024).

8. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення: 21.05.2024).

9. Лазур Я.В., Шевченко М.В. Запобігання та протидія відмиванню доходів корупційного походження: передумови та способи заохочення

суб'єктів первинного фінансового моніторингу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 12. С. 543-546.

10. Вовчак О. Д., Єндоренко Л. О. Удосконалення системи фінансового моніторингу в банках України та оцінювання комплаєнс-ризиків. *Проблеми економіки*. 2023. № 3 (57). С. 237-241.

References

1. On Amendments to the Law of Ukraine "On Prevention and Counteraction to Legalisation (Laundering) of Proceeds of Crime, Terrorist Financing and Financing of the Proliferation of Weapons of Mass Destruction" regarding Politically Exposed Persons: Law of Ukraine of 17.10.2023 No. 3419-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3419-20#Text> [in Ukrainian].

2. Lifetime PEPs: an anti-corruption necessity or a blow to the civil service? *Center for Economic Strategy*. 2023. URL: <https://ces.org.ua/peps-podcast/> [in Ukrainian].

3. Comission Staff Working Document Ukraine 2023 Report Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions 2023 Communication on EU Enlargement policy 08.11.2023. *European Commission*. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_699%20Ukraine%20report.pdf.

4. On Providing Clarifications and Recommendations on Financial Monitoring: Letter of the NBU of 06.02.2024 No. 25-0005/9103. *National Bank of Ukraine: website*. 2024. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Notice_06022024_9103 [in Ukrainian].

5. On Amendments to the Regulation on Financial Monitoring by Banks: Resolution of the NBU Board of 15.06.2023 No. 74. *National Bank of Ukraine:*

website. 2023. URL:
https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_15062023_74 [in Ukrainian].

6. In March, the NBU imposed sanctions on two banks and ten non-bank financial institutions for violations of financial monitoring and currency legislation. *National Bank of Ukraine: website*. 2024. URL:
<https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-u-berezni-zastosuvav-dvoh-bankiv-ta-desyati-nebankivskih-finansovih-ustanov-zahodi-vplivu-zaporushennya-u-sferi-finmonitoringu-ta-valyutnogo-zakonodavstva> [in Ukrainian].

7. On Approval of Amendments to the Regulation on the Application of Enforcement Measures by the National Bank of Ukraine: Resolution of the NBU Board of 21 June 2023 No. 80. *National Bank of Ukraine: website*. 2023. URL:
https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_21062023_80 [in Ukrainian].

8. On Prevention and Counteraction to Legalisation (Laundering) of Proceeds of Crime, Terrorist Financing and Financing of the Proliferation of Weapons of Mass Destruction: Law of Ukraine of 06.12.2019 No. 361-IX URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> [in Ukrainian].

9. Lazur Y.V., Shevchenko M.V. Preventing and counteracting the laundering of proceeds of corruption: prerequisites and ways to encourage the subjects of primary financial monitoring. *Legal Scientific Electronic Journal*. 2022. № 12. P. 543-546 [in Ukrainian].

10. Vovchak O. D., Yendorenko L. O. Improving the financial monitoring system in banks of Ukraine and assessing compliance risks. *Problems of Economics*. 2023. No. 3 (57). P. 237-241 [in Ukrainian].